

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 25 päivänä toukokuuta 2015

612/2015

Sisäministeriön asetus

erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoisesta pelastussuunnitelmasta

Sisäministeriön päätöksen mukaisesti säädetään pelastuslain (379/2011) 48 §:n 4 momentin nojalla:

1 §

Määritelmät

Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

1) *tuotantolaitoksella* toiminnanharjoittajan valvonnassa olevaa aluetta, jossa vaarallisia kemikaaleja tai räjähteitä valmistetaan, käsitellään tai varastoidaan yhdessä tai useamassa laitoksessa;

2) *laitoksella* tuotantolaitoksen sisäpuolella olevaa maanpäällistä tai maanalaista teknistä yksikköä, jossa valmistetaan, käsitellään tai varastoidaan vaarallisia kemikaaleja tai räjähteitä tai kaivannaisjätettä mukaan lukien laitteistot, putkistot, koneet, varastot, lasaus- ja purkauspaikat, tuotantolaitoksen alueella olevat rautatiet, laiturit sekä näihin liittyvät rakenteet ja rakennelmat;

3) *kaivannaisjätteen jätealueella* ympäristönsuojelulain (527/2014) 112 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavaa kaivannaisjätteen jätealuetta;

4) *ydinlaitoksella* ydinenergialain (990/1987) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua ydinlaitosta;

5) *ratapihalla* vaarallisten aineiden kuljetuksesta rautatiellä annetun valtioneuvoston asetuksen (195/2002) 32 §:n mukaista ratapihaa;

6) *satama-alueella* vaarallisten aineiden kuljetuksesta ja tilapäisestä säilytyksestä satama-alueella annetun valtioneuvoston asetuksen (251/2005) 8 §:n mukaista satama-aluetta;

7) *toiminnanharjoittajalla*:

a) oikeushenkilöä tai luonnollista henkilöä, joka valmistaa, tuo maahan, pitää kaupan, saattaa markkinoille, luovuttaa, vie maasta, varastoi, pakkaa, jakelee, pitää hallussaan, säilyttää, käyttää, kuljettaa tai muulla tavalla käsittelee vaarallista ainetta tai kemikaalia, räjähdettä tai muuta vastaavaa tuotetta taikka kaivannaisjätettä;

b) ydinenergian käyttöön oikeuttavaa luvan haltijaa;

8) *rataverkon haltijalla* sitä, joka tarjoaa rataverkon liikennöintiin;

9) *satamanpitäjällä* sitä, joka ylläpitää satamaa ja satamatoimintoja, vastaa satamapalveluista ja omistaa satama-alueen tai hallinnoi aluetta;

10) *suuronnettomuudella* huomattavaa päästöä, tulipaloa, räjähdystä tai muuta ilmiötä, joka seuraa ydinlaitoksen, tuotantolaitoksen, kaivannaisjätteen jätealueen, ratapihan tai satama-alueen toiminnassa esiintyvistä hallitsemattomasta tilanteesta ja joka voi aiheuttaa ihmisten terveyteen, ympäristöön tai omaisuuteen kohdistuvaa välitöntä tai myöhem-

min ilmenevää vaaraa ja jossa on mukana yksi tai useampia vaarallisia aineita taikka kaivannaisjätettä;

11) *ulkoisella pelastussuunnitelmalla* pelastuslaitoksen yhteistyössä toiminnanharjoittajan kanssa laatimaa pelastussuunnitelmaa;

12) *pelastuslaitoksella* pelastuslain 25 §:ssä tarkoitettua alueen pelastustoimen pelastuslaitosta;

13) *pelastusviranomaisilla* pelastuslain 26 §:n 2 momentissa tarkoitettuja alueen pelastustoimen pelastusviranomaisia;

14) *yleisöllä* luonnollisia henkilöitä, luonnollisten henkilöiden yhteenliittymiä, oikeushenkilöitä ja yhteisöjä;

15) *yleisöllä, jota asia koskee* yleisöä, johon onnettomuus vaikuttaa tai todennäköisesti vaikuttaa tai jonka etua asia koskee.

2 §

Ulkoisen pelastussuunnitelman laatiminen

Alueista, joille ulkoinen pelastussuunnitelma tulee laatia, säädetään pelastuslain 48 §:ssä.

Tuotantolaitoksille, jotka sijaitsevat samalla tehdasalueella ja jotka muodostavat toiminnallisen kokonaisuuden tai tuotantolaitoksille, jotka sijaitsevat niin lähellä toisiaan, että tuotantolaitoksessa tapahtuvasta onnettomuudesta voi aiheutua vahinkoa toisen tuotantolaitoksen alueella, pelastuslaitos voi laatia yhteisen ulkoisen pelastussuunnitelman.

Laadittaessa ulkoista pelastussuunnitelmaa 2 momentissa tarkoitetuille tuotantolaitoksille pelastuslaitoksen tulee huomioida myös samalla alueella olevat tuotantolaitokset, joista ei tarvitse laatia ulkoista pelastussuunnitelmaa, mutta joissa kuitenkin käsitellään ja varastoidaan vaarallisia kemikaaleja, ottamalla huomioon niihin kohdistuvat tai niiden aiheuttamat mahdolliset suuronnettomuus- ja muut onnettomuusvaarat.

Ulkoisen pelastussuunnitelman laatimista varten:

1) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tulee toimittaa pelastuslaitokselle tuotantolaitoksen turvallisuusselvityksestä annetut johtopäätökset sekä kyseessä olevan tuotantolaitoksen toiminnanharjoittajan toimittama pelastuslaitokselle turvallisuusselvitys ja sisäinen pelastussuunnitelma heti kun ne on laadittu tai päivitetty;

2) Liikenteen turvallisuusviraston tulee toimittaa pelastuslaitokselle ratapihan ja satama-alueen turvallisuusselvitys ja sisäinen pelastussuunnitelma;

3) sotilasräjähteistä annetun puolustusministeriön asetuksen (772/2009) 2 §:ssä tarkoitetun viranomaisen tulee toimittaa pelastuslaitokselle vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 30 §:ssä tarkoitettu turvallisuusselvitys tai sotilasräjähteistä annetun puolustusministeriön asetuksen 20 §:ssä tarkoitettut tiedot;

4) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tulee toimittaa pelastuslaitokselle kaivannaisjätteen jätealueen toimintaperiaateasiakirja ja sisäinen pelastussuunnitelma;

5) ydinlaitoksen luvanhaltijan tulee toimittaa pelastuslaitokselle Säteilyturvakeskuksen hyväksymä ydinlaitoksen valmiussuunnitelma.

Ulkoinen pelastussuunnitelma tulee laatia vuoden kuluessa siitä päivästä, jona pelastuslaitos on saanut käyttöönsä ydinlaitokselle, tuotantolaitokselle, ratapihalle, satama-alueelle tai kaivannaisjätteen jätealueelle laaditut 4 momentissa mainitut asiakirjat.

Jos sisäiseen pelastussuunnitelmaan tai valmiussuunnitelmaan tehdään muutoksia, pelastuslaitoksen tulee saattaa ulkoinen pelastussuunnitelma vastaamaan uutta tilannetta kahdeksan kuukauden kuluessa siitä päivästä, jona toiminnanharjoittaja tai satama-alueella satamanpitäjä on toimittanut pelastuslaitokselle asiaa koskevat tiedot.

Pelastuslaitoksen laatiessa ulkoista pelastussuunnitelmaa yhteistyössä toiminnanharjoittajan kanssa niiden on tarvittaessa pyydettävä lausunto pelastuslain 46 §:ssä mainituilta yhteistyötahoilta.

Ulkoisen pelastussuunnitelman hyväksyy pelastuslaitos.

3 §

Ulkoisen pelastussuunnitelman sisältö

Ulkoisessa pelastussuunnitelmassa on otettava huomioon seuraavat tavoitteet:

- 1) onnettomuudet on rajattava ja hallittava niiden seurauksien minimoimiseksi sekä ihmisten terveydelle, ympäristölle ja omaisuudelle aiheutuvien vahinkojen rajoittamiseksi;
- 2) on toteutettava tarvittavat toimenpiteet ihmisten terveyden ja ympäristön suojaamiseksi suuronnettomuuksien seurauksilta;
- 3) on annettava tarpeelliset tiedot väestölle ja toimenpiteistä vastaaville viranomaisille, laitoksille sekä muille toimijoille;
- 4) on varauduttava ympäristön kunnostamiseen, ennallistamiseen ja puhdistamiseen suuronnettomuuden jälkeen. Ympäristön kunnostamisesta, ennallistamisesta ja puhdistamisesta suuronnettomuuden jälkeen säädetään ympäristönsuojelulaissa ja eräiden ympäristölle aiheutuneiden vahinkojen korvaamisesta annetussa laissa (383/2009).

Ulkoisen pelastussuunnitelman laadinnassa tulee ottaa huomioon kohteena olevan:

- 1) tuotantolaitoksen, ratapihan ja satama-alueen turvallisuusselvitys ja sisäinen pelastussuunnitelma;
- 2) kaivannaisjätteen jätealueen sisäinen pelastussuunnitelma ja toimintaperiaateasia-kirja; tai
- 3) ydinlaitoksen valmiussuunnitelma.

Ulkoisen pelastussuunnitelma tulee sovittaa yhteen sisäisen pelastussuunnitelman tai ydinlaitoksen valmiussuunnitelman kanssa siten, että ne muodostavat yhtenäisen ja toimivan kokonaisuuden.

Ulkoisessa pelastussuunnitelmassa tulee olla vähintään seuraavat tiedot:

- 1) alueen yleistiedot;
- 2) alueen pelastusorganisaatio;
- 3) alueella olevat suuronnettomuusvaarat;
- 4) millä tehtävämikkeillä olevilla henkilöillä on valtuudet toiminnanharjoittajan edustajina tuotantolaitoksessa, ydinlaitoksessa, kaivannaisjätteen jätealueella ja ratapihalla tai satamanpitäjän edustajina satama-alueella käynnistää pelastustoimet alueella;
- 5) millä tavalla mahdollisista onnettomuuksista saadaan asianosaisille tieto nopeasti, miten hälytykset annetaan ja miten apua kutsutaan;
- 6) miten ulkoisen pelastussuunnitelman toteuttamiseksi tarvittavat voimavarat sovite-taan yhteen;
- 7) miten alueella tapahtuvaa pelastustoimintaa tuetaan;
- 8) miten alueen ulkopuolella toteutetaan pelastustoimintaa ja miten toimitaan onnetto-muusskenaarioiden mukaisissa tilanteissa;
- 9) miten väestöä ja lähistöllä olevia laitoksia varoitetaan, miten väestölle ja lähistöllä oleville laitoksille annetaan tietoja onnettomuudesta ja sen vaikutuksista ja millaisia toi-mintaohjeita väestölle annetaan;
- 10) miten muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden pelastussuunnitelmasta vastaavil-le viranomaisille tiedotetaan tuotantolaitoksessa tai kaivannaisjätteen jätealueella tapahtu-vasta suuronnettomuudesta, jolla voi olla vaikutuksia yli valtion rajojen.

Ulkoiseen pelastussuunnitelmaan tulee liittää suunnitelma siitä, miten evakuointi alueella mahdollisesti tapahtuvissa onnettomuuksissa toteutetaan.

Valmisteluvaiheen kuuleminen ja asiakirjojen nähtävillä asettaminen

Pelastuslaitoksen tulee ulkoisen pelastussuunnitelman valmisteluvaiheessa kuulla yleisöä, jota asia koskee, sekä asettaa ulkoisen pelastussuunnitelman luonnos julkisesti nähtäväksi. Pelastussuunnitelma tulee asettaa nähtäväksi myös, jos siihen tarkastamisen yhteydessä on tehty oleellisia muutoksia.

Yleisölle, jota asia koskee, tulee varata tilaisuus esittää mielipiteensä suunnitelmasta kohtuullisessa ajassa. Pelastuslaitoksen tulee ottaa esitetyt mielipiteet asianmukaisesti huomioon ulkoisia pelastussuunnitelmia laadittaessa.

Kuulemisesta tulee ilmoittaa ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, kunnan ilmoitustaululla ja kunnan internetsivuilla vähintään 14 päivää ennen kuulemistilaisuutta. Ilmoituksesta tulee selvittää suunnitelman tarkoitus sekä seuraavat tiedot:

- 1) kohteena oleva alue;
- 2) suunnittelusta vastaava viranomainen ja muut asianosaiset tahot;
- 3) mistä saa asiaa koskevia lisätietoja;
- 4) paikka, jossa asiakirjat ovat nähtävänä, ja aika, jonka ne ovat nähtävänä;
- 5) mielipiteen esittämismuoto, määräaika ja yhteystiedot.

Edellä 3 momentissa tarkoitettu toiminnan vaikutusalue ydinvoimalaitoksen osalta on ydinvoimalaitoksen valmiusjärjestelyistä annetun valtioneuvoston asetuksen (716/2013) 2§:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu varautumisalue.

Asiakirjan nähtävillä asettamisesta säädetään hallintolain (434/2003) 62§:ssä. Asiakirjan tulee lisäksi olla nähtävillä pelastuslaitoksen internetsivuilla. Salassa pidettävistä viranomaisen asiakirjoista säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24§:n 1 momentissa.

Suunnitelmista tiedottaminen ja niiden tarkistaminen

Ulkoisista pelastussuunnitelmista on toimitettava asianmukaiset tiedot sellaisille henkilöille sekä sellaisiin lähistöllä sijaitseviin kouluihin, sairaaloihin ja muihin yleisissä käytössä oleviin rakennuksiin mukaan lukien 2§:n 3 momentissa mainitut tuotantolaitokset, joiden turvallisuuteen suuronnettomuus voi vaikuttaa. Tuotantolaitosten ja kaivannaisjätteen jätealueiden osalta tiedottaminen tehdään yhdessä toiminnanharjoittajan kanssa siten, että tiedot ulkoisesta pelastussuunnitelmasta liitetään toiminnanharjoittajan edellä mainituille tahoille jakamaan tiedotteeseen. Kielilain (423/2003) mukaisesti väestölle annettavat toimintaohjeet suuronnettomuuden varalta tulee olla molemmilla kansalliskielillä.

Ydinvoimalaitosten ulkoisesta pelastussuunnitelmasta tiedotetaan ydinvoimalaitoksen valmiusjärjestelyistä annetun valtioneuvoston asetuksen 2§:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettulla varautumisalueella.

Tiedottaminen tulee tehdä uudelleen, kun ulkoisiin pelastussuunnitelmiin tehdään oleellisia muutoksia, kuitenkin vähintään viiden vuoden välein.

Turvallisuuden kannalta keskeisten tietojen tulee olla jatkuvasti saatavilla 1 momentissa tarkoitetuille tahoille ainakin pelastuslaitoksella ja pelastuslaitoksen internetsivuilla.

Tuotantolaitosten ulkoisista pelastussuunnitelmista tulee lisäksi antaa riittävät tiedot niille Euroopan unionin jäsenvaltioille, jotka saattavat joutua alttiiksi alueella syntyvän suuronnettomuuden rajat ylittävälle vaikutuksille.

Ulkoiset pelastussuunnitelmat tulee tarkistaa vähintään kolmen vuoden välein. Tarkistamisessa tulee ottaa huomioon alueella, pelastustoiminnassa ja siihen varautumisessa sekä uuden tekniikan ja tietämyksen soveltamisessa tapahtuneet muutokset.

Valvonta ja ilmoitusvelvollisuudet

Aluehallintoviraston valvontatehtävistä säädetään pelastuslain 48§:n 3 momentissa.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston, Liikenteen turvallisuusviraston ja sotilasräjähteistä annetun puolustusministeriön asetuksen 2§:ssä tarkoitetun viranomaisen tulee ilmoittaa vuosittain maaliskuun loppuun mennessä asianomaiselle aluehallintovirastolle sen toimialueella olevat tuotantolaitokset, ratapihat ja satama-alueet, joista vaaditaan turvallisuus selvitys.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tulee ilmoittaa vuosittain maaliskuun loppuun mennessä asianomaiselle aluehallintovirastolle ne kaivannaisjätteen jätealueet, joista vaaditaan toimintaperiaateasiakirja.

Säteilyturvakeskuksen tulee ilmoittaa vuosittain maaliskuun loppuun mennessä asianomaiselle aluehallintovirastolle ne ydinlaitokset, joista vaaditaan valmiussuunnitelma.

Edellä 2, 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista tiedoista tulee käydä ilmi alueen sijaintikunta ja osoitetiedot.

Pelastuslaitoksen tulee toimittaa ulkoiset pelastussuunnitelmat asianomaiselle aluehallintovirastolle arvioitavaksi. Arviointia varten ulkoisten pelastussuunnitelmien liitteinä tulee toimittaa aluehallintovirastolle myös 2§:n 4 momentissa mainitut asiakirjat kuitenkin siten että ydinvoimalaitosten osalta tulee toimittaa vain valmiussuunnitelman yleinen osa. Aluehallintoviraston tulee arvioida ulkoiset pelastussuunnitelmat ja toimittaa ne tarvittaessa täydentämistä varten pelastuslaitokselle. Aluehallintoviraston tulee toimittaa ulkoisista pelastussuunnitelmista selvitys vuosittain toukokuun loppuun mennessä sisäministeriölle.

Harjoitukset

Ulkoisen pelastussuunnitelman tulee sisältää suunnitelma suuronnettomuusharjoitusten järjestämiseksi. Suunnitelmassa tulee olla tiedot harjoitukseen osallistuvista tahoista, harjoituksen toteutustavasta ja laajuudesta sekä ajankohdasta ja paikasta.

Suuronnettomuusharjoitukset tulee toteuttaa yhteistoiminnassa toiminnanharjoittajan ja pelastustoimintaan osallistuvien muiden viranomaisten kanssa. Toiminnanharjoittaja ja pelastustoimintaan osallistuvat muut viranomaiset ovat velvollisia osallistumaan suuronnettomuusharjoitusten suunnitteluun ja toteuttamiseen. Ratapihalla harjoitukset toteutetaan yhteistoiminnassa toiminnanharjoittajan ja rataverkon haltijan sekä pelastustoimintaan osallistuvien muiden viranomaisten kanssa ja satama-alueella satamanpitäjän sekä pelastustoimintaan osallistuvien muiden viranomaisten kanssa.

Pelastuslaitoksen ja toiminnanharjoittajan tulee laatia yhteistyössä harjoituksesta raportti kolmen kuukauden kuluessa harjoituksesta. Harjoituksen perusteella pelastussuunnitelmat tarkistetaan tarvittaessa. Tarkistus tulee tehdä kahdeksan kuukauden kuluessa harjoituksesta.

Aluehallintoviraston tulee valvoa ja seurata suuronnettomuusharjoitusten valmistelua, toteutusta ja tasoa sekä tarpeen mukaan osallistua harjoituksiin.

Aluehallintoviraston tulee antaa sisäministeriölle toteutuneista harjoituksista selvitys vuosittain toukokuun loppuun mennessä.

8§

Suuronnettomuusharjoituksen ajankohta

Suuronnettomuusharjoitukset tulee järjestää kerran kolmessa vuodessa. Ensimmäinen suuronnettomuusharjoitus tulee järjestää vuoden kuluessa siitä, kun kohteen ulkoinen pelastussuunnitelma on hyväksytty.

Suuronnettomuusharjoitusten ajankohdista ja ensimmäisistä suunnittelukokouksista tulee ilmoittaa hyvissä ajoin asianomaiselle aluehallintovirastolle sekä kohteen valvontaviranomaiselle.

9§

Toimenpiderekisteriin merkitseminen

Pelastusviranomaisen tulee tallentaa pelastuslain 91 §:ssä tarkoitettuun toimenpiderekisteriin tapahtuneista suuronnettomuuksista vähintään seuraavat tiedot:

- 1) suuronnettomuuden päivämäärä, kellonaika ja paikka sekä kyseessä olevan alueen nimi ja osoite;
- 2) lyhyt kuvaus suuronnettomuuden olosuhteista ja kulusta, mukaan lukien selostus vaarallisista ja haitallisista aineista, joita siinä oli mukana;
- 3) henkilövahingot;
- 4) välittömät ympäristövahingot;
- 5) omaisuusvahingot;
- 6) valtakunnan rajojen ulkopuolelle ulottuvat vaikutukset;
- 7) lyhyt kuvaus toteutetusta pelastustoiminnasta sekä välittömästi toteutettavista varotoimenpiteistä, joilla estetään onnettomuuden toistuminen.

10§

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2015.

Tällä asetuksella kumotaan erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoisesta pelastussuunnitelmasta annettu sisäasiainministeriön asetus (406/2011).

Ulkoiset pelastussuunnitelmat on muutettava vastaamaan tämän asetuksen vaatimuksia viimeistään 5 §:n 6 momentin mukaisessa tarkistuksessa. Jos ulkoinen pelastussuunnitelma on valmistunut ennen tämän asetuksen voimaantuloa, ensimmäinen suuronnettomuusharjoitus tulee järjestää viimeistään vuoden kuluessa asetuksen voimaantulosta.

Helsingissä 19 päivänä toukokuuta 2015

Sisäministeri Päivi Räsänen

Yli-insinööri Kristine Jousimaa